

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 18–19 травня 2017 року)

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2017

СЕКЦІЯ 4
ЕКОЛОГІЧНЕ, ЗЕМЕЛЬНЕ, АГРАРНЕ ПРАВО

**АДАПТАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО
ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

Ориновська А.С.

Студентка 5 курсу ІПКОЮ

Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого

Науковий керівник: Трушкевич А. А.

асистент кафедри міжнародного права

Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого

За оцінками європейських фахівців з екологічного права законодавство Європейського Союзу у сфері охорони довкілля є одним з найбільш повних, розроблених, прогресивних і досконалих. Крім того, зараз часто вживається новий науковий термін – «європеїзація права довкілля», що розуміється як «сталий, впертий, насичений і широковпливовий», а також «незпинний» прогресивний розвиток, що створює найбільш важливий аспект денационалізації права довкілля [1].

Одним з основних напрямків співробітництва між Україною та ЄС є адаптація законодавства України до права ЄС. Виділяють три основні етапи адаптації: 1) транспонування – наближення або зміна національних законодавчих актів, що регулюють використання природних ресурсів й охорону природи, а також правила юридичної процедури у такий спосіб, щоб вимоги відповідних законів ЄС були повністю введені в систему законодавства України; 2) реалізація – призначення відповідних інститутів, виділення бюджетного фінансування, необхідного для введення в дію законів і постанов; 3) здійснення правоохоронних дій – впровадження відповідних заходів контролю належним дотриманням природоохоронного законодавства у повному обсязі, й здійснення санкцій за його порушення [2].

Процес адаптації законодавства було започатковано Угодою про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами (далі - Угода), яка була підписана Україною 14 червня 1994 року. Згідно з статтею 51 Угоди Україна взяла на себе зобов'язання вживати заходів для поступового приведення національного законодавства у відповідність із законодавством

Європейського Союзу у 16 пріоритетних сферах, зокрема, й у сфері «навколишнє середовище».

Основи двостороннього співробітництва між Україною та ЄС у природоохоронній сфері визначає стаття 63 Угоди. Відповідно до ч. 2 зазначеної статті метою співробітництва є спільна боротьба учасників Угоди з погіршенням стану довкілля, а саме:

- моніторинг рівнів забруднення та оцінка стану природного довкілля; система інформації про стан довкілля;
- боротьба із локальним, регіональним і транскордонним забрудненням атмосферного повітря та води;
- стале, ефективне та екологічно безпечне виробництво та використання енергії; безпека підприємств;
- зменшення обсягів, утилізація та безпечне знищення відходів;
- захист лісів;
- збереження біологічної розмаїтості, раціональне використання біологічних ресурсів та управління ними;
- застосування економічних і фінансових важелів;
- глобальні кліматичні зміни;
- екологічна освіта і виховання;
- виконання Конвенції “Про оцінку впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті” [3].

У березні 2004 р. було прийнято закон Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, в котрому зазначено, що метою адаптації є досягнення відповідності правової системи України *acquis communautaire* з урахуванням критеріїв, що висуваються ЄС до держав, які мають намір вступити до нього. Пріоритетними сферами, в яких здійснюється адаптація законодавства України, стали охорона здоров'я і життя людей, тварин і рослин, охорона навколишнього середовища [4].

У 2012 році була прийнята Дорожня карта Східного партнерства (двосторонній та багатосторонній вимір). Що стосується питань охорони довкілля, то двосторонній вимір Дорожньої карти містить інформацію про адаптацію законодавства України до законодавства ЄС у сфері охорони довкілля, багатосторонній вимір включає співпрацю з питань зміни клімату (експертне обговорення конкретних кліматичних питань, обмін інформацією щодо кліматичної політики та обмін кращою практикою, ефективна імплементація узгоджених спільних дій), співпрацю з екологічної політики та адаптацію до екологічного законодавства ЄС (система спільної екологічної інформації, належне

екологічне врядування, боротьба з погіршенням стану довкілля, включаючи імplementацію регіональних проектів з питань повітря, відходів, води і лісів), впровадження принципів зеленої економіки в країнах Східного партнерства [5].

У 2014 році (на заміну чинної Угоди) Україна ратифікувала Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Угодою про асоціацію передбачено, що Сторони здійснюють спільну дослідну діяльність і обмінюються інформацією про екологічно чисті технології, здійснюють спільну діяльність на регіональному та міжнародному рівнях, в тому числі згідно з багатосторонніми угодами у сфері охорони навколишнього середовища, ратифікованими Сторонами. В статті 363 Угоди про асоціацію вказано, що поступове наближення законодавства України до права та політики ЄС у сфері охорони навколишнього природного середовища здійснюється відповідно до Додатка ХХХ до цієї Угоди [6].

Співпраця України з Європейським Союзом у сфері охорони довкілля, здійснюється в рамках виконання Порядку денного асоціації між Україною та ЄС. Порядок денний асоціації (ПДА) – практичний інструмент підготовки до реалізації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС до моменту набуття нею чинності. Його розроблено на принципах політичної асоціації та економічної інтеграції, спільної участі, спільної відповідальності та спільної оцінки [5].

16 березня 2015 р. Рада асоціації між Україною та ЄС схвалила оновлений Порядок денний асоціації (шляхом обміну листами), який станом на сьогодні є спільним практичним інструментом підготовки та сприяння повній імplementації Угоди про асоціацію. Питання охорони довкілля в Порядку денному асоціації закріплені в розділі «Інші сфери співробітництва» і стосуються підготовки до імplementації *acquis* ЄС та підтримки України у розробці стратегії та плану дій з навколишнього середовища, зокрема, щодо оцінки впливу на довкілля, доступу до інформації та участі громадськості; розвитку національних імplementаційних інструментів відповідно до багатосторонніх угод у сфері охорони довкілля тощо.

Перші кроки в напрямку адаптації у сфері охорони довкілля в контексті Угоди про асоціацію були зроблені із затвердженням Мінприроди Базового плану адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Базовий план апроксимації), який передбачає перелік директив ЄС у сфері охорони довкілля, до котрих повинно адаптуватися українське законодавство. Для кожної директиви було визначено не лише мінімальний перелік конкретних нормативно-правових актів, які адаптуватимуться, але й окреслені базові вимоги, у напрямку яких повинно змінюватися

законодавство, кількісні та якісні результати, які треба досягти кожній країні протягом визначеного періоду часу. Сторони повинні самостійно визначити методи досягнення поставлених цілей [1].

Аспекти адаптації законодавства України до окремих джерел права ЄС у сфері охорони довкілля також включено до Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, Стратегії державної екологічної політики України та Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки, Проекту національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на 2016-2020.

Попри те, що джерела права Європейського Союзу не є джерелами права України, вони мають значний вплив на законодавство нашої держави, беручи до уваги зобов'язання, передбачені Угодою про асоціацію перед державами – членами Європейського Союзу. У подальшому, враховуючи актуальні напрямки національної зовнішньої політики, такі інтеграційні процеси будуть лише посилюватися, а із набуттям Україною членства в ЄС джерела європейського права стануть обов'язковими і в ієрархії національного законодавства та займатимуть свою нішу поміж Конституцією, ратифікованими міжнародними договорами та законами України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Шпарик Н. Я. Адаптація екологічного законодавства України до стандартів Європейського Союзу / Н. Я. Шпарик // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2015. – №33. – С. 212-217.
2. Івасечко О. Співпраця України та Європейського Союзу в галузі охорони довкілля / О. Івасечко // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку.- 2012. – №24. – С. 73-78.
3. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14.06.1994 // [Електрон. ресурс] – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/998_012/page
4. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу від 18.03.2004 // [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>
5. Оцінка екологічної складової двостороннього співробітництва між Україною та ЄС [Під ред. Андрусевич Н]. – Львів: – 2013. – 202 с.
6. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої

сторони від 27.06.2014// [Електрон. ресурс] – Режим доступу:
http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011/page

7. Ткаченко О.М. Правові аспекти відновлення природних ресурсів : досвід країн ЄС та національне екологічне законодавство України / О. М. Ткаченко // Право і суспільство. – 2016. – №6. – С. 86-92

ДО ПИТАННЯ ПРО ВИБІР МОДЕЛІ РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ

Голодна А. С.

Студентка III курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Чурилова Т. М.

*к.ю.н., доцент кафедри міжнародного, європейського та екологічного права ННІ права
Сумського державного університету*

Відповідно до частини першої статті 14 Конституції України земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави, яка полягає в забезпеченні раціонального використання земельних ресурсів, збереженні й відтворенні родючості ґрунтів, захисті їх від псування і забруднення, реалізації громадянами, юридичними особами та державою їхніх прав власності та землекористування згідно із законодавством [1]. Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю. Проте, майже 17 років власники земельних паїв позбавлені можливості розпоряджатися власною землею.

Процес реформування земельних відносин в Україні розпочався у 1991 року. Основним принципом, який визначив напрям реформування, стало подолання монополії держави на земельну власність і встановлення багатосуб'єктності права власності на землю [2]. У зв'язку з відсутністю необхідної нормативно-правової бази, бази даних про земельні ділянки, у січні 2001 року був прийнятий Закон «Про угоди щодо відчуження земельної частки (паю)», який заборонив будь-які угоди із земельними паями до врегулювання порядку реалізації прав громадян і юридичних осіб на земельну частку (пай). Прийнятий у жовтні 2001 році Земельний кодекс України залишив мораторій у силі (заборона на відчуження земельних ділянок сільськогосподарського призначення шляхом їх продажу) [3].

Внаслідок запровадження мораторію, основною формою земельних відносин в Україні є оренда земель сільськогосподарського призначення. У таких умовах, ринок оренди землі характеризується локальними монополіями.